

Familjevåld

En kvalitativ studie om omfattningen av familjevåld

Samt stödsystem i Jakobstads regionen

Pirjo-Liisa Forsbäck

Examensarbete för Socionom (YH)-examen

Utbildning för det sociala området

Vasa 2021

EXAMENSARBETE

Författare: Pirjo-Liisa Forsbäck

Utbildning och ort: Det sociala området, Vasa

Inriktning: Familjearbete

Handledare: Pia Höglund-Ingo; Ralf Lillbacka

Titel: Familjevåld. En kvalitativ studie om omfattningen av familjevåld samt stödsystem i Jakobstads regionen.

Datum: 17.5.2021.

Sidantal: 45

Bilagor: 1

Abstrakt

Syftet med mitt examensarbete var att göra en kvalitativ studie av omfattningen av familjevåld samt stödsystemen i Jakobstads regionen. Syftet med mitt arbete är att hitta svagheter och brister som leder till att de kvinnor och barn som utsatts för våld, familjevåld eller sexuellt våld inte får den hjälp de behöver. Möjligen hitta vägar till olika lösningar som leder till att de våldsdrabbade lättare får hjälp. I examensarbetets teoretiska ram beskrivs förekomst och orsaker till våld i familjen som riktar sig mot barn och kvinnor, samt vilka konsekvenser detta har för de drabbade. I arbetet beskrivs även de samhälleliga stödformer som riktar sig till de som drabbas av familjevåld.

För att kartlägga vilka stödformer som finns i Jakobstads regionen gjordes en enkätundersökning som riktades till Akuten, Barnskyddet, Beroendevårdskliniken, Brottsofferjouren, Enheten för familjetjänster, Jakobstads svenska församling, Mödra- och barnrådgivningen, Mödra- och skyddshemmet, Polisväsendet och Psykologtjänster. Tre av de tillfrågade organisationerna svarade på enkäten: Beroendevårdskliniken, Brottsofferjouren och Jakobstads svenska församling.

Resultatet av enkäten visade att Beroendevårdskliniken hade haft bara några fall av våldsoffer per år och det är oftast frågan om psykiskt våld. År 2020 hade Brottsofferjouren 22 600 klienter i hela Finland och största delen av klienterna var offer för olika våldsbrott. Hos Jakobstads svenska församling är det få som tar kontakt gällande våld och då har det gällt kvinnor som utsatts för våld.

Språk: svenska

Nyckelord: familjevåld, våld, sexuellt våld

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Pirjo-Liisa Forsbäck

Koulutus ja paikkakunta: Sosiaaliala, Vaasa

Suuntautumisvaihtoehto: Perhetyö

Ohjaaja(t): Pia Höglund-Ingo

Nimike: Perheväkivalta. Laadullinen tutkimus perheväkivallan laajuudesta ja tukijärjestelmistä Pietarsaaren alueella.

Päivämäärä: 17.5.2021.

Sivumäärä: 45

Liitteet: 1

Tiivistelmä

Lopputyöni tarkoituksena oli tehdä laadullinen tutkimus perheväkivallan laajuudesta ja tukijärjestelmistä Pietarsaaren alueella. Työni tarkoituksena on löytää heikkouksia ja puutteita, jotka johtavat siihen, että väkivallan, perheväkivallan tai seksuaalisen väkivallan uhreiksi joutuneet naiset ja lapset eivät saa tarvitsemaansa apua. Mahdollisesti löytää keinoja erilaisille ratkaisuille, jotka auttavat väkivallan uhreja saamaan helpommin apua.

Tutkintohankkeen teoreettisessa kehyksessä kuvataan lapsiin ja naisiin kohdistuvan perheväkivallan esiintyvyyttä ja syitä sekä sen vaikutuksista uhreille. Teos kuvaa myös perheväkivallasta kärsiville suunnatun sosiaalisen tuen muotoja.

Pietarsaaren alueella saatavilla olevien tukimuotojen tunnistamiseksi tehtiin kysely, joka oli osoitettu Päivystykselle, Lastensuojelulle, Riippuvuuslinikalle, Rikosuhripäivystykselle, Perhepalveluyksikölle, Pietarsaaren ruotsinkielisille seurakunnalle, Äitiys- ja lapsineuvontapalvelulle, Ensi- ja turvakodille, Poliisille ja Psykologipalveluille. Kyselyyn vastasi kolme järjestöstä: Riippuvuusklänikka, Rikosuhripäivystys ja Pietarsaaren ruotsinkielinen seurakunta.

Kyselyn tulokset osittivat, että Riippuvuuslinikalla oli ollut vain muutama tapaus vuodessa, jotka olivat kohdanneet väkivaltaa ja kyse on yleensä henkistä väkivallasta. Vuonna 2020 Rikosuhripäivystyksellä oli 22 600 asiakasta eri puolilla Suomea ja valtaosa asiakkaista joutui erilaisten väkivaltarikosten uhriksi. Vain harvat, jotka ottivat yhteyttä Pietarsaaren ruotsinkieliseen seurakuntaan, ovat kokeneet väkivaltaa.

Kieli: ruotsi

Avainsanat: perheväkivalta, väkivalta, seksuaalinen väkivalta

BACHELOR'S THESIS

Author: Pirjo-Liisa Forsbäck

Degree Programme: The social field

Specialisation: Family work

Supervisor(s): Pia Höglund-Ingo; Ralf Lillbacka

Title: Domestic violence. A qualitative study of the extent of domestic violence and support systems in the Jakobstad region.

Date: 17.5.2021. Number of pages: 45

Appendices: 1

Abstract

The purpose of my thesis was to make a qualitative study of the extent of domestic violence and support systems in the Jakobstad region. The purpose of my work is to find weaknesses and shortcomings that lead to women and children who have been victims of violence, family violence or sexual violence not getting the help they need. Possibly find ways to different solutions that will help the victims of violence more easily.

The theoretical framework of the degree project describes the occurrence and causes of domestic violence against children and women, as well as the consequences this has for those affected. The work also describes the forms of social support that are aimed at those affected by domestic violence.

To map the forms of support available in the Jakobstad region, a questionnaire survey was conducted aimed at the Emergency Department, Child Welfare, Addiction Care Clinic, Crime Victim Support, Unit for Family Services, Jakobstad Swedish Parish, Maternity and Child Counseling, Maternity and Shelter, Police and Psychology Services. Three of the requested organizations responded to the survey: The Addiction Care Clinic, the Crime Victim Support Center and Jakobstad Swedish Parish.

The results of the survey showed that the Addiction Care Clinic had had only a few cases of victims of violence per year and it is usually a question of psychological violence. In 2020, the Crime Victim Support Center had 22 600 clients throughout Finland and most of the clients were victims of various violent crimes. At Jakobstad Swedish Parish, there are few who contact about violence and then it has been about women who have been subjected to violence.

Language: swedish

Key words: domestic violence, violence, sexual violence

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Förekomst.....	4
2.1	Förövaren.....	6
2.2	Tidig utsatthet.....	6
2.3	Bakgrundsorsaken.....	6
2.4	Olika slags våld.....	7
2.4.1	Brist på vård.....	7
2.4.2	Ekonomiskt våld.....	7
2.4.3	Fysiskt våld.....	8
2.4.4	Hedersrelaterat våld.....	8
2.4.5	Kulturellt eller religiöst våld.....	8
2.4.6	Latent våld.....	9
2.4.7	Materiellt våld.....	9
2.4.8	Mobbning.....	9
2.4.9	Psykiskt våld.....	10
2.4.10	Separations våld.....	10
2.4.11	Sexuellt våld.....	11
2.5	Stödformer för våldsdrabbade.....	11
2.5.1	Mödra- och barnrådgivningen.....	12
2.5.2	Barndagvården.....	13
2.5.3	Skolan.....	14
3	Konsekvenser av våldsövergrepp.....	16
3.1	Handlingsplan för familjerelaterat våld.....	18
	för Jakobstad, Larsmo, Nykarleby och Pedersöre 2020-2023	
4	Exempel på stödtjänsterna i Jakobstads regionen.....	20
4.1	Barnskyddet.....	20
4.2	Beroendevårdskliniken.....	20
4.3	Bildningssektorn.....	20
4.4	Brottsofferjouren.....	21
4.5	Evangelisk-lutherska församlingar.....	21

4.6 Familjearbete.....	22
4.7 Familjerådgivningen.....	22
4.8 Folkhälsan.....	22
4.9 Frida - Fri från våld (f.d. Kvinnojouren).....	22
4.10 Hvc-mottagningar och jourverksamhet.....	23
4.11 Mentalvården.....	23
4.12 Mödra- och barnrådgivningen.....	24
4.13 Mödra- och skyddshemmet i Karleby.....	24
4.14 Polisen.....	24
4.15 Rättshjälpen.....	25
4.16 Socialjouren.....	25
4.17 Socialt arbete för vuxna.....	25
5 Metod.....	26
5.1 Kvalitativ metod.....	26
5.2 Sekretess och etiska frågor.....	26
6 Resultat.....	28
6.1 Beroendevårdskliniken.....	28
6.2 Brottsofferjouren (svenskspråkiga i Österbotten).....	29
6.3 Jakobstads svenska församling.....	32
6.4 Sammanfattning.....	34
Källförteckning.....	36
Finlands författningssamling.....	39
Bilagor	
Bilaga 1 Frågeformulär	

1 Inledning

Det förekommer mycket våld av varierande grad och man kan läsa om det i tidningar, på nätet och höra om det i TV/radio. De flesta känner någon som utsatts för våld. Kvinnor och barn är mer utsatta och inte bara i andra länder utan även i vårt land, i vår närregion.

Maritta Husso har undersökt kvinnors erfarenheter av att leva i en parrelation med våld. Det finns många olika skeden och det är inte lätt att frigöra sej från förhållandet. Kvinnornas erfarenheter av våldsamma förhållanden ifrågasätter vålds- och hjälparbete som grundar sej på antaganden av rationella egenskaper av att utsättas för våld. I stället framhävs behovet av att förstå den speciella, motsägelsefulla och kuvade karaktären i relationen med våld (Paavilainen och Pösö. 2003. s.36).

Kulturellt varierar det vad som anses som våld men det är typiskt att familjevåld stannar inom hemmet och familjen. Fastän den som varit med om familjevåld och vårdas på sjukhus upptäcks det inte alltid att skadan kommit till följd av familjevåld (ibid, s.25).

Då man talar om våld i nära relationer menas våld av partnern man är tillsammans med eller en tidigare partner, barn, en nära släkting eller andra som står en nära (Polisen. u.å.). Våldet kan vara t.ex. slag, sparkar, försök till strypning, brännskador, utsatthet för våld genom kniv, skjutvapen eller andra vapen och tillbehör, sexuellt våld och kränkande behandling. Det här leder inte bara till fysiska skador utan orsakar också självmord, depression, kronisk smärta, oönskade graviditeter och skadliga effekter på foster (Heimer och Björck och Kunosson,2017. s.19).

Siffrorna visar att det sker mycket våld mot kvinnor i Finland. Av 29 länder är Danmark med 52% på första plats, Finland med 47% på andra plats och Sverige med 46% procent på tredje plats (FRA. 2012). I Finland hade, enligt Statistikcentralens uppgifter, myndigheterna fått veta om 9 900 offer för partnervåld och våld i nära relationer år 2018, det var 3,6% fler än år 2017. Av vuxna var 76,5 % kvinnor och av alla offren var 24,4% minderåriga (FOS. 2019). År 2019 var antalet 10 600, vilket är 7% fler än året 2018. De vuxna offren var 76,8% och av de minderåriga var offren 24,6% (FOS. 2020). Enligt internationella studier har det kommit fram att ca. 60% av utsatta kvinnors barn också blivit utsatta för våld (Janson, S. 2010. s.6).

I Sverige har de våldtäkt som anmäls till polisen ökat mycket under åren 1985-2007. De har fyrdubblats från 1024 till 4754 per år. Alla sexualbrott har tredubblats från 4098 till 12466 under samma tid. Undersökningar från andra delar av världen visar på liknande siffror: Sverige 34%, Norden 24%, USA 27-47% och England 24% (NCK. 2008. s.14-15).

I Österbotten åren 2016-2018:

Alarmuppdrag som gäller familjevåld:

- 2016 - 1403
- 2017 - 1457
- 2018 - 1678

Anmälningar av familjebrott:

- 2016 - 160
- 2017 - 234
- 2018 - 255 (Poliisi. 2019. s. 12).

Det kom fram i Statistikcentralen att det år 2020 registrerats totalt 647 kvinnliga offer i Österbotten (Statistikcentralen. 2021a) och sexualbrott som kommit till myndighetens kännedom var år 2020 totalt 166 i Österbotten (Statistikcentralen. 2021b). Det har kommit tecken på att det förekommit mera våldsbrott inom familjen i Österbotten men det behövs särskild analys av enskilda brott för att få noggrannare resultat (Poliisi. 2021).

Barnskyddslagens målsättning är att barnet har rätt till en trygg uppväxtmiljö, en balanserad och varierande utveckling och till speciellt skydd (13.4.2007/417). Socialvårdslagen visar att ett barn som behöver särskilt stöd är den som inte lever i en trygg uppväxtmiljö, där barnets hälsa och utveckling äventyras. Särskild vikt läggs vid att barnet även ska ha fysisk och psykisk integritet (30.12.2014/1301).

1 augusti 2015 trädde Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld hemma i kraft i Finland. Finland har förbundit sig att följa konventionen (Europarådets konvention. 2011). Det är Social- och hälsovårdsministeriet som ansvarar för planeringen och styrningen angående arbetet mot våld i nära relationer och inom familjen. De har som mål ett nationellt servicesystem att kunna erbjuda tjänster och stöd för parterna i familjerelaterat våld oavsett hemkommun (Social- och hälsovårdsministeriet. (u.å.)).

Intresset för kvinnovåld/familjevåld bottnar i egna erfarenheter och att jag i mer än 30 år fått kontakt med kvinnor som utsatts för olika slags våld och sexuellt våld. Genom mitt eget liv har jag fått se att det går att få hjälp och komma igenom svåra saker i livet. Det är inte lätt och det tar både tid och krafter. Men min och många kvinnors erfarenheter har varit att det är mycket svårt att hitta och få hjälp.

Då mitt arbetsområde som socionom kommer att vara i Jakobstadsregionen är mitt syfte att göra en kvalitativ studie av omfattningen av familjevåld samt stödsystemen i Jakobstadsregionen. Syftet med mitt arbete är att hitta svagheter och brister som leder till att de kvinnor och barn som utsatts för våld, familjevåld eller sexuellt våld inte får den hjälp de behöver. Möjligen hitta vägar, öppningar till olika lösningar som leder till att de våldsdrabbade lättare får hjälp. Vad är det för våld det är frågan om, vad behövs det för hjälp, får de hjälp där de söker den och hur lång tid måste de som utsatts för våld vänta för att få hjälp? Vilka följder kan det bli av att utsättas för våld? Det här är några frågor som jag söker svar på med mitt examensarbete och undersökning.

Ämnet är stort och utbrett men jag kommer att koncentrera mig på kvinnor och barn som utsatts för familjevåld. Kommer också att berätta kortfattat om olika slags våld.

2 Förekomst

Det är typiskt att familjevåld hålls hemligt inom familjen och att det inte görs någon anmälan (Paavilainen och Pösö, 2003. s.25). Och kvinnovåld blev ett problem i samhället först då man började undersöka kostnaderna som följde på våldet (ibid, s.39). Alla i familjen påverkas då det förekommer våld i familjen. Det kan vara våld mellan paret, mot barn, syskon, föräldrar, äldre eller någon annan i familjen. Det är inte bara män som utför våld utan kvinnor kan också vara våldsamma. Ungdomar kan misshandla sina föräldrar och vuxna barn sina gamla föräldrar. Syskon kan misshandla varandra på olika sätt. Det är ingen skillnad på förekomsten av misshandel bland samkönade par och heterosexuella par. Många män och kvinnor vet inte vad som förväntas av dem. I relationer och familjer där det är mycket oordning och där det inte finns gränser, ökar risken för våld (Lawick, v. J. 2013. s.7, 8, 19).

År 2017 fick myndigheterna kännedom om 8300 offer för familjevåld och våld i nära relationer. 68,1% av offren var kvinnor och av de som misstänktes för våld var 77,8% män. Våld mellan gifta par och sambor var 37,1% (Statistikcentralen. 2018). År 2019 förekom 7% mer våld i parrelationer och i nära relationer än året 2018. Statistikcentralen hade fått uppgifter om att till myndighetens vetskap kommit 10 600 fall. Av de vuxna offren var hälften gifta eller sambor. 76,8 % av offren var kvinnor och 24,6 % minderåriga (Statistikcentralen. 2020).

Omkring hälften av kvinnorna i Finland har någon gång i livet varit med om fysiskt eller sexuellt våld eller båda. Ungefär lika många män och kvinnor har varit med om våld i parrelationen, men kvinnorna får oftare utstå allvarligare våld och deras skador är större än männens. Det är fler kvinnor som dör i en parrelation pga våld än män (Nollalinja. (u.å.)). Internationell och nordisk undersökning visar att mäns/pappors våld mot kvinnor/mödrar många gånger är förknippade med mäns/pappors fysiska och sexuella våld mot barn. De visar att mellan 20 och 70% av barnen själva blir utsatta för våld. Mest är det papporna som utsätter för våld men det händer också att mammorna som blir utsatt för våld utsätter i sin tur barnen för våld (Eriksson, 2007, s.9-10).

NCK (Nationellt centrum för kvinnofrid) har gjort en befolkningsundersökning om kvinnors och mäns utsatthet för våld och kopplingen till hälsa men jag har koncentrerat mej på kvinnornas resultat. 11% av kvinnorna i åldern 18-74 hade utsatts för allvarligt sexuellt våld

efter att de fyllt 18 år, fysiskt våld eller hot om fysiskt våld, påtvingat samlag eller liknande, försök eller sexuellt våld i ett tillstånd då den utsatta inte kunnat försvara sej; 368 000 kvinnor. Efter sin 18-årsdag hade omkring 20% av kvinnorna blivit utsatt för annat sexuellt övergrepp som inte var lika allvarligt. Nästan hälften av kvinnorna (22%) hade efter sin 18-års ålder blivit utsatta för någon form av sexuellt våld som sexuellt övergrepp, sexuell förnedring eller sexuella trakasserier. 14% av kvinnorna hade utsatts för sex mot sin vilja, genom psykiska påtryckningar eller hot. 12% av kvinnorna hade utsatts för sexuell förnedring. Nästan 38% av kvinnorna hade blivit utsatt för sexuella trakasserier som av oönskade snuskiga brev, sexuella kommentarer, förslag, inviter och dylikt. Partnern man hade för tillfället var oftast förövaren vid allvarligare sexuella övergrepp; bekanta och okända var förövare vid mindre allvarliga övergrepp. Sammanlagt var det 47% av kvinnorna som blivit utsatt för sexuellt våld efter 18-års åldern inklusive förnedring och trakasserier. Omkring hälften av kvinnorna som blivit utsatt för sexuella övergrepp i vuxen ålder hade aldrig talat med familjen eller vänner om det. Mindre än 10% av kvinnorna hade sökt professionell hjälp hos kurator, psykolog eller läkare. Lite fler hade sökt hjälp som blivit utsatt för allvarligare sexuella övergrepp. Omkring 5% av kvinnorna hade någon gång gjort polisanmälan och fler av dem som utsatts för allvarligare sexuella övergrepp (NCK. 2014. s.31-33).

Som en fortsättning av anmälningarna på våld mot vuxna har man försökt uppskatta hur utbrett upplevelserna av våld är bland barn. Omkring 40-80% av barnen som växt upp med familjevåld, sett eller upplevt våld, man har uppskattat att det är nästan 17% (190 000) under 18-åriga barn och unga som varit tvungna att se och höra hur mamman utsatts för våld där hemma. Av dem är ungefär 50 000 under 7 år, 70 000 var 7-14 år och över 15 år var det också ungefär 70 000. Av dessa barn och unga hade över 10% själva blivit utsatta för våld (Paavilainen och Pösö.2003.s.27).

Man har försökt undersöka barnens upplevelser av familjevåld genom att fråga av barnen själva. I Finland gjorde Sariola (1990) en viktig undersökning om "Barnens erfarenheter av våld- och sex" ("Lasten väkivalta- ja seksuaalirikemukset") och 15-16-åringar i Finland svarade på frågorna (7 349). Det kom fram att det används våld i uppfostran. Nästan var tionde barn hade upplevt allvarligt våld före de fyllt 14 år och över 70% hade upplevt lindrigare våld. Papporna använde lite mer allvarligt våld än mammorna. Det är inte så lätt att få fram tillförlitliga uppgifter om barnens upplevelser av familjevåld men det är klart att det förekommer i alla samhällsklasser (ibid,s.27-29).

2.1 Förövaren

Ungefär 5% av kvinnorna hade efter att de fyllt 18 år av den dåvarande partnern utsatts för sexuella övergrepp med fysiskt våld eller hot om det, tvingats till samlag eller liknande, inberäknat försök och sexuellt utnyttjande där de inte hade någon chans att försvara sej. Omkring 1% hade blivit utsatt av en tidigare partner, 3% av någon de kände och 3% av någon de inte kände. Det var inte ofta som tidigare eller nuvarande partnern var förövaren vid mindre allvarliga sexuella övergrepp utan det var oftast okända män. Omkring 8% av kvinnorna meddelade att de någon gång under sitt vuxna liv utsatts för nån form av sexuellt övergrepp med fysiskt våld eller hot om fysiskt våld av en okänd. Ca. 7% var en nuvarande eller tidigare partner, ca.6% var en bekant och ca.6% var en arbetskamrat, granne eller liknande (NCK 2014. s.34).

2.2 Tidig utsatthet

Undersökningen visade tydligt att de som utsatts för våld före 18-års ålder (också före 15-års ålder) var det flera gånger vanligare att de utsattes för samma slags våld som vuxen, om man jämförde med de kvinnor som inte varit med om våld i sin barndom (NCK 2014. s.67).

2.3 Bakgrunds orsaker

Undersökning har visat att dålig uppväxtmiljö och speciellt fysisk aga, föräldrars auktoritära maktbruk, förskjutning och försummelse har samband med senare kriminalitet, osocialt och aggressivt uppförande. I undersökningarna har det kommit fram att de som gjort brott har ofta upplevt mycket våld och försummelse. På kort sikt har det visat sig påverka bl.a utvecklingen av känslolivet, det sociala och kognitiva handlingarna som kamratskap och skolframgång. På lång sikt kan det påverka psykiska hälsan, användning av berusningsmedel, kriminalitet och utövning av våld (Paavilainen och Pösö, 2003.s. 40, 41).

Internationell och nordisk undersökning visar att mäns/fäders våld mot kvinnor/mödrar hör många gånger ihop med mäns/fäders fysiska och sexuella våld mot barn. Mellan 20 och 70% av de pappor, som misshandlar mamman, har själva varit med om våld som barn. I studier

av våldets konsekvenser rapporteras att det kan få en lång rad effekter samt att barn kan visa många olika symtom (Eriksson. 2007, s.9-10). Det har visat sig att psykiskt sjuka har fler traumatiska erfarenheter än den friska befolkningen (Munnukka-Dahlqvist.1997.s.7)

2.4 Olika slags våld

Det finns många olika slags våld och variationer av dem men jag har valt att ta fram några och ge en kort beskrivning av varje.

2.4.1 Brist på vård

Händer oftast kvinnor med funktionsnedsättning och äldre kvinnor. Det är våld då det händer med flit eller för att framkalla otrygghet. Det kan betyda fel medicinering med flit, bristfällig tillsyn, att neka toalettbesök och skötsel av hygien, ta bort hjälpmedel (som t.ex hörapparat, rullstol eller rullator) eller att inte ge mat och dryck. Försummelse som ett uttryck för våld behöver ses i sitt sammanhang för att förstås (Sinisalo och Hällen. 2018. s.39).

2.4.2 Ekonomiskt våld

Ett starkt medel i att kontrollera, kränka och orsaka lidande. Den andra kontrollerar över alla pengar och inköp, måste redovisa över allt. T.ex får inte kvinnan tillgång till sitt eget konto och användningen av sin lön, måste redovisa all användning av pengarna och den andre kontrollerar kontoutdraget, har ingen insyn i den gemensamma ekonomin, kan tvingas ta kreditlån. Ekonomiskt våld kan betyda att den som utsätts för våld inte tror sig klara av att sköta sig själv, ekonomin eller räkningarna. Vid en separation blir offret helt utan ekonomiska medel och det kan visa sig att offret varit tvungen att skriva under olika handlingar som gör att våldsförövaren får all egendom (ibid, s.38).

2.4.3 Fysiskt våld

Fysiskt våld kan t.ex betyda nypa, knuffa, sparka, dra i håret, slag, stryptag, kväva och att hålla fast. Det kan också betyda att offret blir inlåst, våld med tillhyggen eller andra sätt att tillfoga smärta Oftast tänker inte de våldsutsatta att de utsatts för våld då de varit med om mindre grova våld.

Viktigt att professionella gör synligt att de mindre våldssätten oftast är en del av ett systematiskt våldsmönster (ibid, s.35).

2.4.4 Hedersrelaterat våld

Sker inom familjen eller släkten för att försvara hedern då man tänker att de kvinnliga familjemedlemmarnas oskuld och kyskhet är starkt förknippat med familjens heder och anseende. De unga kontrolleras på olika sätt av varandra för att säkra att familjens heder inte skadas. Det är oftast fler våldsutövare som planerar, utför och sanktionerar våldet. Det finns en möjlighet att många unga kvinnor tvingas gifta sig och därför skyddar familjen dem. Om kvinnan bryter mot familjens regler vid val av partner eller bryter mot normer hur man ska bete sig kan hon utsättas för våld eller hot om våld. Om kvinnan väljer att lämna hemmet förlorar hon hela nätverket av familjen, släktingar och ibland också vännerna. Offret blir ensamt och känner sig isolerad och utan skydd.

En person inom familjen som skulle vilja stödja våldsoffret kan också utsättas för våld och känner sig därför tvingad att vara med och kontrollera (ibid, s.41).

2.4.5 Kulturellt eller religiöst våld

Det kan vara svårt att skilja på kulturellt eller religiöst våld. Med kulturellt våld menar man oftast handlingar som motiveras med vanor och traditioner. Religiöst våld beskrivs som handlingar som sker om det finns en personlig relation till en religiös auktoritet. Religiöst våld sker inom de flesta religiösa sammanhangen, religionssamfundet, inom kyrkorna och de nya religiösa rörelserna. Risker är större med en stark karismatisk ledare. Våldet kan vara en del av rörelsens hela verksamhetskultur eller nåt enskilt fall. Det som kännetecknar religiöst våld är bristen på respekt för individen, ett slaviskt och självrådande bruk av regler.

Våldet berättigas med auktoriteter för den enskilda människan och att personen därigenom befrias från ansvaret för sina handlingar (Social- och hälsovårdsverket. 2020. s.8). T.ex kan man också tvinga en religiös övertygelse på någon, hota med våld med tanke på religion eller kultur (Nollalinja.(u.å.)).

2.4.6 Latent våld

Visar sig i form av blickar, kroppsspråk och underförstådda meningar som bara den som utsätts för våld och hennes eventuella barn kan förstå. Det beskrivs ofta som att familjen måste "tassa på tårna". Då det är osynligt för de utomstående kan den som utsätter för våld säga att det inte sker något våld (ibid, s.39).

2.4.7 Materiellt våld

Riktat sig i första hand mot saker och har som mål att skrämja och kontrollera. Den som utövar våld förstör saker; slår, skär eller kastar sönder saker. Offrets kläder har t.ex klippts sönder då förövaren tyckt att de är opassande, telefon, dator och TV har förstörts, väggar och andra föremål

har förstörts. Föremål som har känslomässigt värde för offret, t.ex fotografier av familjemedlemmar och saker från barndomen har förstörts. Materiellt våld kan också betyda att den som utför våldet kastar saker mot offret för att skrämja eller slår knytnäven eller en kniv i väggen bredvid offret (ibid, s.37, 38).

2.4.8 Mobbning

Mobbning delas in i fyra olika slags mobbning:

Fysisk mobbning där man slår, sparkar och knuffar.

Muntlig mobbning där man sprider rykten och där man hotar någon.

Psykisk mobbning där man suckar elakt, ger elaka blickar, kommenterar och härmar elakt någon säger.

E-mobbning där man använder sociala medier som t.ex SMS, Facebook för att sprida rykten om någon (Hyytiäinen. 2014).

2.4.9 Psykiskt våld

Ofta bortförklaras det psykiska våldet just pga att man inte blir slagen. Psykisk våld leder till stor stress och oberäkneligheten i förhållandet gör att det orsakar djupa känslomässiga ärr. Psykiskt våld kan delas upp i två typer: nedvärderande beteende och kontrollerande beteende.

Nedvärderande beteende kan innebära muntliga kränkningar, förtal och att skuldbelägga. Det är vanligt att våldsutövaren ifrågasätter och kritiserar allt vad offret gör, uppfostrar och offret görs om till någon som hon inte är. Offret kan kritiseras för det hon gör och olika saker måste göras om och om igen tills förövaren är nöjd. Om det finns barn kan kränkningarna gälla hennes föräldraskap.

Kontrollerande beteende är inriktat på att öka mannens kontroll över kvinnan och styra hennes handlingar. Det kan innebära spionage, att tvingas redovisa sina handlingar och olika slags förföljelse (fysiskt eller digitalt). Psykiskt våld kan betyda isolering, både fysiskt och mentalt, offret kan nekas sömn. Trakasserier av olika slag är vanliga, t.ex. telefon- och brevterror, att hela tiden väcka nya vårdnadstvister, att bryta överenskommelser om umgänge med barn och underhåll. Hot är också vanligt och kan gälla mot offret själv eller mot hennes barn, djur eller hennes familj. Förövaren kan hota med att ta sitt liv om kvinnan lämnar honom (Sinisalo och Hällen.2018. s.35, 36).

2.4.10 Separationsvåld

Många kvinnor som utsatts för våld berättar att våldet har ökat eller blivit annorlunda vid skilsmässa. Många är rädda därför att de hotats med våld med dödlig utgång eller att förstöra kvinnans liv. Kvinnor har blivit inlåsta i bostaden, förövaren har hotat att bruka våld mot släktingar eller mot husdjur för att förhindra separation och ofta fortsätter våldet för att få tillbaka sin partner. Våldet kan fortsätta med målet att straffa den våldsutsatta för att hon lämnat mannen. Separationsvåld visar att det är ett svar och motivation på att kvinnan vill bort från relationen (ibid, s.40).

2.4.11 Sexuellt våld

Det är inte bara våldtäkt eller våldsamma sexuella handlingar som räknas som sexuellt våld utan också alla kränkningar av den sexuella okränkbarheten. Det kan betyda tvång till att titta på pornografi eller att ha sex med andra, att utsättas för sexuella övergrepp då kvinnan sover, att använda sexredskap mot sin vilja, att bli filmad och/eller fotograferad för sexuella syften, att tvingas till oskyddad sex och att tvingas till prostitution (på internet eller i direktkontakt med sexköparen). Till sexuellt våld i nära relationer hör också "tjatsex" eller "husfridssex" där kvinnan kan känna sig tvingad till sex för att inte utsättas för än mer våld. Det kan i högsta grad vara en överlevnadsstrategi att offret själv "förför" förövaren (ibid, s.37).

2.5 Stödformer för våldsdrabbade

De som upplevt våld blir fortfarande alltför ofta utan det stöd de behöver för att börja må bättre. Det här kom tydligt fram i utredningen som Ensi- ja turvakotien liitto gjorde 2019, där man fick nästan 700 svar. Flera hade sökt och fått hjälp från flera olika håll samt hittat lämpliga sätt att klara vardagen. Över tiondedelen svarade att de inte berättat om våldet för någon och en femtedel att de inte fått hjälp till att må bättre efter våldet. Det ser fortfarande ut som att det tar lång tid förrän man söker hjälp efter våldets början. 45% berättade att oron över sin egen hälsa och ork var en betydande orsak till att söka hjälp. Följande viktiga orsak var oron över barnen, 38%. Över en femtedel av de som svarat berättade, att de inte fått hjälp någonstans, så de hade måst klara sig på egen hand (Särkelä. 2020. s.13).

Det är viktigt att barn grundligt får gå igenom det de varit med om i trygga och lugna situationer. Det kan göras t.ex genom lek, prat eller skrift (Dyregrov, A. 2012. s.108). Många ungdomar berättar att viktigaste hjälpen efter en traumatisk upplevelse var att ha en nära vän att öppna sig för (ibid, s.78). Det har stor betydelse att varje barn får ett personligt mottagande, med hänsyn till det trauma som barnet varit med om, jämsides med familjebehandling. En viktig del till självhjälp är mamma-barn-samtalet för att få en förändring i det nedbrytande mönstret i familjen av rädsla, hot och våld. Istället strävar man till öppenhet, närhet och respekt för hela familjen (Metell och Eriksson och Isdal och Lyckner och Råkil. 2001. s.66).

Den som blivit utsatt för våldtäkt och annat slags sexuellt övergrepp behöver få bra vård för de fysiska och psykiska följderna av övergreppet, plus prevention och behandling av oönskad graviditet och sexuellt överförbara sjukdomar (NCK.2008. s.21). Traumans långvariga psykiska och somatiska inverkan kan minskas, om man inser betydelsen av psykiskt stöd. Grunden för traumatiska kriser och psykiskt stöd borde vara en del av samhällskunskaper, för kriser berör flera människor. Alla kan behöva kunskaper om normala krisreaktioner och sätt att klara sig för att kunna hjälpa sig själv eller sin medmänska (Mannukka-Dahlqvist,1997.s.8).

2.5.1 Mödra- och barnrådgivningen

Barnskyddslagen kräver en anmälan till kommunens barnskyddsmyndighet om barnet är i fara och om barnets vardag består av familjevåld. De som är klienter hos rådgivningen har erfarenhet av att

då de försökt berätta om sina problem är det ingen som griper in. Rådgivningen behöver ordna rätt

stöd och hjälp åt mamman som utsätts för familjevåld, t.ex. hjälp med barnskötsel eller annat av närstående, socialen och dagvården. Hälsovårdarna kan känna osäkerhet då de kommer i kontakt med familjevåld, blir det sprickor i relationen till familjen eller bryts den. Har man barnskyddet färskta uppgifter om familjen eller är uppgifterna gamla. Det är viktigt att de på rådgivningen tar på tal och frågar rakt om familjevåld och på det sättet visar att man kan tala om det, att våldet inte hör hemma i en parrelation och att man måste få hjälp och stöd. Det är inte accepterat med våld på barn. Då man tar upp frågan om familjevåld är det samtidigt en trygghet för mamman och barnet, för deras hälsa och ett sätt att förebygga våld, att gripa in i ett tidigt skede. Gravida och mammorna med små barn är i riskgruppen för barnet som är i livmodern eller nyfödd kan utsättas för våld (Paavlainen och Pösö. 2003. s.95-97).

Att fråga om våld och att se var det händer är enda sättet att kunna förbättra villkoren (Sinisalo och Hällen. 2018. s.87). Det är inte lätt att lära sig att fråga om familjevåld men om man känner igen problemområden, är medveten om de lokala servicen så är det säkert lättare att man tillsammans med klienten kan söka lösningar som passar. År 2000 gjorde man en undersökning i Borgå om familjevåld. Först var hälsovårdarna nervösa över intervjuerna men med hjälp av handledning kunde man undvika frustration och bättre möta sakerna som kom upp i intervjuerna. Utgående från svaren kunde man plocka upp de som upplevt

familjevåld och de som var i riskgrupperna. Handlingsplanen är viktig för att kunna känna igen familjevåld och för att hjälpen skulle vara systematiskt och skarvlöst. Genom att arbeta förebyggande av familjevåld mot kvinnor och att känna igen kan man också påverka på våldet mot barn, för våld mot kvinnor och barn sker ofta i samma familjer (Paavilainen och Pösö. 2003.s. 97-101).

2.5.2 Barndagvården

Barnen lever i "två världar", hemma och i dagvården, och de signalerar sina erfarenheter från båda världarna genom sina handlingar och lekar. Det är viktigt att personalen ser barnens olika känslolägen och uttryckssätt. I sina handlingar lever barnen ut det som händer hemma. Aggressioner, våld och likgiltighet som barnen upplever hemma kommer fram på olika sätt i dagvårdens vardagssituationer. Personalen och vårdnadshavarna berättar att i ett bra och fungerande samarbete berättar föräldrarna om tråkiga händelser och det som trycker barnet, men händelserna med våld i barnets hem förblir ofta hemligheter inom familjen. Barnets aggressiva beteende eller slutenhet väcker olika gissningar hos personalen, men oftast kommer inte orsaken bakom beteendet fram. Dagvårdens personal säger att barnet utsätts för psykiskt våld då barnet upplever likgiltighet och försummelse av föräldrarna. Det brukar märkas i föräldrarnas uppförande om det finns likgiltighet, försummelse eller om det försöker hemlighålla att det förekommer våld i familjen. Föräldrarna har kanske bråttom och försöker undvika personalen då de hämtar barnen. Om föräldrarna t.ex. uppför sig aggressivt mot dagvårdens personal eller försöker förklara synliga blåmärken, kan det berättas om familjens kritiska situation. Dagvårdens personal får ibland höra barnen berätta om veckoslutets händelser både noggrant och det märks att de funderar. Forskaren berättar att vi vuxna är nog färdiga att lyssna på barnet, men vi tvivlar på om vi kan lita på barnets prat och ta det lika allvarligt och trovärdigt som det vuxna pratar. Det behövs förståelig och klar handledning för föräldrar och dagvårdens personal så de vet hur de ska tala med barn om familjevåld, men då det handlar om känslor behövs det sagor och berättelser (Paavilainen och Pösö. 2003.s.107-110).

Inom dagvården finns det ett mångprofessionellt nätverk som i första hand består av barnrådgivning, arbetare inom socialvården, hemvården och familjerådgivningen. I olika utredningar kommer betydelsen fram av att förstå helheten i barnets liv. Att ta fram det som

är problematiskt eller svårt är en vädjan av en professionell till föräldern: hjälp mej att stödja ditt barn (ibid,s.115-116).

2.5.3 Skolan

I skolan kopplar man oftast ihop våldet med mobbning eller våld mellan ungdomarna och undersökning har visat att det kan vara svårt att känna igen familjevåld i skolmiljön. Enligt undersökningen pratar man mindre om familjevåld i skolan än om annat våld fast man tydligt ser barnens och ungdomarnas symtom, illamående och olika problem med skolgången. Då familjevåld är ett så vanligt problem behöver skolans personal mer kunskap och möjligheter att känna igen för att ta tag i dessa problem i god tid. Får eleven en känsla av att läraren på riktigt är intresserad och bryr sig kanske hon/han får mod att berätta om de mer känsliga och svåra sakerna (Paavilainen och Pösö. 2003.s.119-120).

Det finns barn som kan sköta sin skolgång normalt och ansvarsfullt fastän hemförhållandena är svåra. Skolan kan kännas som en trygg plats då familjeförhållandena är kaotiska. Det är förvånansvärt vilka svåra saker eleverna kan berätta om sina hemförhållanden åt läraren, men oftast stannar det mellan dem och det leder inte till nån utredning. Det finns också annan personal i skolan som kan känna igen elever som blivit utsatta för familjevåld; skolhälsovårdaren, läkaren, kuratorn, skolpsykologen och skolgångsbiträdet. Hälsovårdaren har ofta möjlighet att kunna följa med elevens utveckling från första klass och flera år framåt. Oftast tänker man inte på att även skolans kökspersonal, städarna och gårdskarlen ser eleverna varje dag och kan observera förändringarna hos dem (ibid,s.122-127).

I Dufvas undersökning kom det fram behovet av en skriftlig verksamhetsplan om hur man ska hjälpa de barn och unga som blivit utsatta för familjevåld. Många skolor har en plan för mobbning, skolvåld, missbruk och krisarbete men det finns inte så ofta nån plan som gäller familjevåld. Det varierar hur eleverna får tid till skolhälsovården och till skolkurator och -psykolog då de oftast har för lite tid. Pga resursbrist går kuratorns mesta tid till akuta problem som kan handla om elevens uppföranden under lektionstid, inlärningsvårigheter, mobbning och skolfrånvaro. Det finns de som bryter ut sin ångest i rastlöshet, har svårigheter i att koncentrera sig och är ibland mycket aggressiva. Sen finns det barn som blir slutna och lever i sin egen värld. Traumatiska händelser som inte bearbetats kan komma fram senare i livet i nån ny situation och i värsta fall kan det leda till självmord (Paavilainen och Pösö.

2003.s.124-126). Speciellt unga försöker hemlighålla familjevåldet visar Dufvas undersökning (ibid,s.127).

Det kom fram att skolpersonalen, lärarna, skolkuratorerna och -psykologerna och hälsovårdarna oftast får veta om familjevåldet av barnet eller ungdomen själva. Det kan också vara en annan arbetare, någon från elevvårdsgruppen eller elevens mamma som berättar. Barnet eller ungdomen berättar oftare åt hälsovårdaren, kuratorn och psykologen än åt läraren. Mamman berättar oftast om våldet åt kuratorn eller psykologen; men berättade också åt läraren och hälsovårdaren. De som arbetar inom barnskyddet berättar oftare om familjevåldet åt kuratorn, psykologen och hälsovårdaren än åt läraren. En mycket bra sak som kom fram i resultaten var att barn och ungdomar som sett och upplevt familjevåld hade själva kunnat söka hjälp hos vuxna i skolan. Från skolans sida säger de att de kan bättre hjälpa och stödja om de vet bekymren som barnet och ungdomen har (ibid,s.129).

Liisa Keltikangas-Järvinen säger att med dålig självkänedom och svagt självförtroende händer det lätt att man underpresterar och det motsvarar inte det verkliga kunnandet. Det är ett stort ansvar för barnet att själva behöva berätta och söka hjälp, det kan leda till skadad självkänsla (ibid, s.129). Ofta kan man få fram svåra händelser genom att bara ställa en enkel fråga och i samtal med barn och unga är det viktigt att tala rakt och ärligt om sakerna. Det känns motstridigt att fast många skolor har beredskap att handla med barn eller unga som t.ex har självdestruktiva tankar eller blir mobbade står de på nåt sätt handfallna när det gäller familjevåld. En handlingsplan är viktig för att alla ska veta vem som gör vad. Det är viktigt att skolans personal får handledning så de själva har möjlighet att gå igenom tankar och känslor som familjevåldet ger upphov till (ibid,s.132-134).

3 Konsekvenser av våldsövergrepp

Mänskans egen förhållningssätt till sina stressreaktioner inverkar på traumans omedelbara upplevelse och dess följder. (Munnukka-Dahlqvist.1997. s.8). Våldet får stora följder både i akuta skador som behöver sjukhusvård, men också på längre sikt av rädsla, oro, psykiska besvär, ekonomiska svårigheter, bostadslöshet, det sociala livet osv (Sinisalo och Hällén. 2018. s.45).

Det var tre till fem gånger vanligare med PTSS symtom bland kvinnor som utsatts för allvarliga sexuella övergrepp i sin barndom eller som vuxen om man jämförde med andra kvinnor. Depression var dubbelt så vanligt bland de kvinnor som varit utsatt för allvarligt psykiskt våld under barndomen eller i vuxen ålder. Självskadebeteende förekom mer än tre gånger oftare bland kvinnor som varit utsatt för allvarligt sexuellt våld i vuxenlivet. Det var ungefär dubbelt så vanligt med riskbruk av alkohol hos kvinnorna som varit utsatt för allvarligt sexuellt eller fysiskt våld som vuxen. Det var dubbelt så vanligt med psykosomatiska symtom bland kvinnor som blivit utsatt för allvarligt sexuellt våld i barndomen om man jämförde med de som inte varit utsatta. I åldern 56-74 år var hjärtinfarkt två till fyra gånger vanligare bland kvinnorna som varit utsatta för allvarligt sexuellt eller fysiskt våld. Många andra faktorer och händelser kan också inverka på resultaten (NCK 2014. s.73-74).

Då det undersökts om konsekvenserna av våldet har det kommit fram en lång rad följder och att barnen kan visa många slags symtom. En del barn som utsatts för våld får PTSS. Men det har också visat att barn upplever våldet på olika sätt, både kortsiktigt och långsiktigt, fast det kan gälla barn i samma familj. Barn kan ha liknande symtom då de varit med om andra svåra saker (Eriksson. 2007.s10).

Man har mest utgått från vetskapen om att barnet utsatts för våld då det är svårt att återge barnens beskrivning om våldet där hemma. Man har också tänkt på hur våldet påverkar barnets utveckling och deras beteende efteråt. Man har inte så mycket brytt sej om barnens berättelser och syn på våldet men Inkeri Eskonen har gjort det. Hon säger att på många olika sätt signalerar barnen om våld. Lika bra som att använda ord utnyttjar barnen lek och fantasiberättelser och -figurer. Barnen kan på ett rikt och beskrivande sätt tala om våld. Det är viktigt att förstå att familjevåld kan upplevas och beskrivas på många olika sätt och det är där svårigheten ligger. Barnet kan leka lekar där det förekommer våld, ungdomar kan vara

tysta eller rymma, kvinnan kan ge sig själv skulden och mannen kan ha många orsaker som han tycker leder till våld (Paavilainen och Pösö. 2003. s.37).

En undersökning som Jaana Haapasalo och Minna Hämäläinen gjorde visade att våldsupplevelserna i barndomen har visat sig ha vissa följder senare i livet. Dåliga uppväxtförhållanden och speciellt kroppslig åga av barn och föräldrars auktoritära bruk av makt, förskjutning och försummelse kan ha koppling med kriminellt, osocialt och aggressivt beteende. Det kom fram att de som gör brott ofta varit med om mycket våld och försummelse under barndomen. Brian Corby säger att man ska vara försiktig med att dra slutsatser mellan barn som upplevt våld och olika psykosociala problem. Samhället och kulturen har också betydelse av hur våldet inverkar och vilka stödfunktioner och attityder barnen har till sitt förfogande. Trots sin betänklighet säger Brian Corbys att vi har mycket forskning som på kort sikt har kunnat visa att våld kan påverka känslolivets utveckling, den sociala och kognitiva funktionen och på lång sikt på mentala hälsan, bruket av berusningsmedel, brottslighet och våld. Man vet ändå att våldet sätter sina spår (Paavilainen och Pösö. 2003.s.40-41).

Den akuta krisreaktionen för de som varit med om sexuellt övergrepp är ofta:

- ångest och rädsla
- känslor av skuld och skam
- känslor av otrygghet och maktlöshet
- sömnproblem, hjärklappning, illamående, frysningar, diarrè (NCK.2008. s.23).

På sikt kan sexuella övergrepp ge psykiska och fysiska följder:

- irritabilitet och ilska
- depression
- ångest
- kroniska smärttillstånd – huvudvärk, muskelvärk,
- ätstörningar
- relationsstörningar
- sexuella störningar – ointresse, promiskuitet, rädsla
- reaktivering av tidigare trauman
- svårigheter i samband med gynekologisk undersökning, graviditet och barnafödande
- posttraumatiskstressyndrom (PTSS) (NCK. 2008. s.23).

3.1 Handlingsplan för familjerelaterat våld

för Jakobstad, Larsmo, Nykarleby och Pedersöre 2020-2023

Målet med handlingsplanen är att få till stånd ett kraftigt och effektivt arbete mot våld i nära relationer inom kommunerna. Speciell uppmärksamhet ges barn som lever i våld samt kvinnor och män som utsatts för våld. Man ska förebygga våldet och återfall bör förhindras. Handlingsplanen ger riktlinjer hur olika myndigheter och aktörer ska förebygga, handla och samarbeta vid våldssituationer. (Social- och hälsovårdsverket i Jakobstad. 2020. s.4).

Kommunen har ansvar för att förebygga våld i nära relationer och inom familjen och att ordna tjänster för detta (enligt social- och hälsovårdsministeriet, Institutet för hälsa och välfärd samt regionförvaltningsverket). För att utveckla samarbetet, identifiera våld, ingripa och erbjuda de tjänster som behövs ska kommunen ha ett handlingsprogram/handlingsplan och en koordinator. Programmet/planen ska anslutas till kommunens säkerhets- och välfärdsprogram. Verksamhetsställen där man kommer i kontakt med personer som utsatts för våld och våldsutövare ska ha förhållningsregler om hur man identifierar våld, vilka åtgärder som ska vidtas, när och till vilken hjälpinstans klienten ska hänvisas till. Kommunen ska också samarbeta med organisationer, församlingar, privata aktörer och lokala statliga myndigheter. De anställda inom social- och hälsovården ska få mer professionella kunskaper om hur våld i nära relationer och inom familjen ska förebyggas och hanteras. Institutet för hälsa och välfärd rekommenderar att våld i nära relationer kartlägges systematiskt. MARAK (ett multiprofessionellt verktyg och verksamhetsmodell) är ett viktigt redskap vid en akut våldssituation. Arbetsmetoden består av ett riskbedömnings formulär och en blankett för klientens samtycke, man går igenom frågeformuläret tillsammans med den som blivit utsatt för våld (ibid,s.8). Systematisk kartläggning är ett verktyg för att känna igen våld i nära relationer och att ingripa mot sådant våld där tecken på våld inte är tydliga och då klienten inte själv klarar av att be om hjälp. Det är viktigt att kunna uppskatta hur farlig situationen är för den som blir utsatt för våld och eventuella barn. Fokus bygger på säkerheten för den som blivit utsatt för våld. Vid bedömning om hög risk förs ärendet vidare med klientens samtycke till MARAK-arbetsgruppen. I Finland görs riskbedömningen oberoende av om klienten samtycker eller inte men ärendet till MARAK behandlas alltid med klientens skriftliga samtycke (ibid,s.12).

För att få slut på våldet och förebygga det krävs ett multiprofessionellt samarbete, sammanjämkning av service och informationsbyte. Den som först kommer i kontakt med familjevåld utreder vårdbehovet och bygger upp nätverk som behövs för den fortsatta processen. Sätten hur man tar till tals våld behöver bli bättre och mera effektiva. Samarbetet mellan olika aktörer förhindrar att den som utsatts för våld hänvisas fram och tillbaka mellan olika stödtjänster (ibid,s.14).

Om ett barn eller ungdom under 18 år blivit utsatt för fysiskt eller psykiskt våld eller vanvård skall det göras en barnskyddsanmälan. Social- och hälsovårdens personal är enligt lag också skyldig att göra en anmälan till polisen, om de i sitt arbete får vetskap om förhållanden som ger orsak att misstänka att ett barn utsatts för nåt som är straffbart, som brott mot liv och hälsa (ibid,s.22).

I samband med hälsogranskningar inom skol- och studerande hälsovården tar man fasta på att känna igen mobbning, misshandel och problem som kan förekomma inom familjen. Inom småbarnspedagogiken används modellen ”Att ta upp oro”. Det betyder att beroende på oron så handlar personalen för att stöda och hjälpa barnet och familjen. Om oron ökar och det inte blir någon förändring kontaktas myndigheterna och man utreder barnskydd (ibid,s.31).

I Jakobstad finns två specialungdomsledare som arbetar på Resursskolan och Oxhamns skola för att öka ungdomarnas välbefinnande. Ungdomsväsendet i Jakobstad har en egen krisplan och om det händer en kris (lokal eller nationell) som berör ungdomar, kan det snabbt öppnas ungdomsutrymmen för att de ska kunna samlas (ibid,s.32).

Frida (kvinnojouren) finns i Jakobstad och där kan kvinnor och barn som utsätts för våld eller hot i familjen få skydd och stöd. I öppenvården har de stödsamtal och stödgrupper för kvinnor som varit med om våld och det erbjuds också Trappan-samtal (stödande krissamtal för barn 4-18 år) för de som varit med om familjevåld. Frida har också stödboende som är ett tillfälligt skyddat boende där man kan få samtalsstöd och praktisk hjälp för att få ordning på vardagen (ibid,s.33-34).

4 Exempel på stödtjänsterna i Jakobstadsregionen

Informationen har jag hämtat från Handlingsplanen för familjerelaterat våld.

Social- och hälsovården i kommunerna Jakobstad, Larsmo, Nykarleby och Pedersöre samarbetar under Social- och hälsovårdsverket med Jakobstad som värdkommun. De har en gemensam social- och hälsovårdsnämnd som har ansvar för kommunens social- och hälsovårdstjänster. Den som först kommer i kontakt med familjevåld ska utreda behovet av vård och göra upp nätverk som behövs för den fortsatta processen.

4.1 Barnskyddet

Då barnskyddet får in en anmälan vid misstanke om familjevåld gör socialarbetaren genast en bedömning av situationen. Är det en akut situation eller fara för barnet görs det en brådskande placering av barnet eller barnet med föräldern placeras i skyddshem. Är det inte frågan om en akut situation börjas en utredning om servicebehovet. Barnet blir klient inom barnskyddet och det görs en klientplan tillsammans med familjen, ifall det framkommer att det finns behov av service och stöd.

4.2 Beroendevårdskliniken

Det är en öppenvårdsenhet för personer som har rusmedels- och spelberoende och för deras anhöriga. Med missbruk av rusmedel menas alkoholmissbruk, narkotikamissbruk, läkemedelsmissbruk och blandmissbruk. Vården är gratis, frivillig och förverkligas på båda inhemska språken.

4.3 Bildningssektorn

Skol- och studerande hälsovården strävar till att känna igen mobbning, misshandel och problem inom familjen. Skolans hälsovårdare och kurator samarbetar med skolpsykologer och finns det behov så också med socialarbetare inom barnskyddet. Den av skolans personal som misstänker våld mot barn och/eller sexuellt utnyttjande ska göra en

polisanmälan samt barnskyddsanmälan.

Vid misstanke om familjevåld ska det göras en barnskyddsanmälan. Eleven har lagstadgad rätt till personlig elevvård. Personalen inom småbarnspedagogiken använder modellen ”Att ta upp oro” och beroende på orons omfattning görs åtgärder för att ge barnet och familjen det hjälp och stöd som behövs. Om det inte sker någon förändring och oron blir bara större kontaktas myndigheterna och man undersöker behovet av barnskydd. Är situationen akut och om man misstänker familjevåld kontaktar man alltid polis och/eller socialmyndigheterna.

Ungdoms- och fritidssektorn kan ge ungdomar en trygg plats att träffas på. I Jakobstad finns det två specialungdomsledare som arbetar på Resursskolan och Oxhamns skolan och de har som uppgift att öka ungdomarnas välbefinnande. Man tar upp olika aktuella ämnen och finns till för att hjälpa vid olika kriser i puberteten. Märker ungdomsledarna att någon varit med om våld eller hot om våld gör de en barnskyddsanmälan och polisanmälan om det behövs.

Ungdomsväsendet i Jakobstad har en egen krisplan.

4.4 Brottsofferjouren

Målet är att lindra följderna av brottet som orsakats offret. En del behöver få berätta om det som hänt en gång och sen behövs det ingen fler träff eller kontakt. Sen finns det de som är i behov av mer stöd och de leds vidare. Brottsofferjouren kan ge praktiskt stöd i hur offret ska ordna olika praktiska saker i sitt liv.

4.5 Evangelisk-lutherska församlingar

Personalen som märker av eller får konkret information som väcker oro för barnets trygghet följer en handlingsplan gjorts upp inom prostriet. Den som fått veta att barn blivit vittne till eller utsatts för våld tar saken till tals, dokumenterar fakta, rådfrågar förmannen och kontaktar barnskyddsmyndigheter för konsultation. Man följer med situationen och eventuellt görs en barnskyddsanmälan. I varje församling finns en medarbetare som fått utbildning i förebyggande av familjevåld.

4.6 Familjearbete

Förebyggande familjearbete koncentrerar sig på ett stöd till barnfamiljer i ett tidigt skede. Man försöker stärka familjens välmående i olika livssituationer. Familjearbete samarbetar med rådgivningen, mentalvården, dagvården och barnskyddet. Vid misstanke, bekräftelse om våld mot barn görs en barnskyddsanmälan och polisanmälan.

4.7 Familjerådgivningen

Där kan man få samtalshjälp vid t.ex. svårigheter i parrelationen eller vid olika problem i familjelivet. Ibland har de olika självhjäpsgrupper. I händelse av familjevåld behövs det oftast personlig terapi för vardera parten. Den som utsatts för våld behöver få gå igenom sina traumatiska erfarenheter och att skydda sig själv. Det finns också möjlighet att gå i terapi tillsammans och då arbetar terapeuterna parvis. Om våldet fortsätter avbryter man parterapi och det fortsätter som enskild terapi.

4.8 Folkhälsan

Folkhälsan arbetar aktivt för att öka respekten i våra nära relationer och att motarbeta våld. Regelbundet hålls utbildningsdagar om PARK-material, parrelationskraft, och som är ett arbetsverktyg för de som lever i parrelationer och de som arbetar med par i olika livsskederna. En gång per år ordnas det Familjekraft-läger i regionen för utsatta barnfamiljer. I Finland är det Folkhälsan som har rätten att utbilda Trappan-samtalare. Det är en samtalsmetod för barn som varit med om våld i nära relationer.

4.9 Frida – Fri från våld (f.d. Kvinnojouren)

Där kan kvinnor och barn som varit med om våld eller hot om familjevåld få skydd och stöd. Det kan handla om fysiskt, psykiskt, sexuellt eller ekonomiskt våld. Frida erbjuder öppenvård genom stödsamtal och stödgrupper för våldsutsatta kvinnor, Trappan-samtal som är stödjande krissamtal för barn som upplevt våld i familjen (barn i åldern 4-18 år). De har

ledda stödgrupper för

våldsutsatta kvinnor varje termin och de träffas varannan vecka. Det finns möjlighet av stödboende till tillfälligt skyddat boende där man kan få samtalsstöd och praktisk hjälp för att ordna vardagen.

Kansliet är öppet måndag till fredag kl. 8-14, man kan ringa 06-724 56 00 eller info@kvinnojouen.fi

4.10 Hvc-mottagningar och jourverksamhet

Det finns Hvc-mottagningar i alla kommuner men jourverksamheten finns i Jakobstad.

Hälso- och sjukvården har gjort en servicekedja för familjevåld för att hjälpa medarbetarna att i ett tidigt skede kunna förebygga och gripa in i våld i nära relationer. Händelser och skadorna av våld dokumenteras på jouren och hvc-mottagningarna. Behöver mamman sjukhusvård och det finns barn med i bilden tas det kontakt med socialjouren och barnet kan tillfälligt övernatta på barnenheten. Det görs alltid en barnskyddsanmälan där barn är inblandade. Det behöver också göras en bedömning av hur farligt det är för offret och eventuella barn ifall det är tryggt och säkert att vara hemma eller om det behöver ordnas plats på skyddshem.

4.11 Mentalvården

Man dokumenterar klientens berättelse, ger stöd och råd. Klienten får också information om skyddshem och MARAK. Den som blivit utsatt för våld uppmanas att kontakta polisen och om det behövs läkare. Vårdpersonalen gör en polisanmälan ifall offret utsätts för grov misshandel eller dödshot och det finns orsak att tro att det kommer att upprepas. De konsulterar även lokala polisen vid oklara fall. Finns barn inblandade är personalen skyldig att göra en barnskyddsanmälan och polisanmälan. Till anmälningskyldigheten för personalen räknas också händelser av våld som skett för flera år sen.

4.12 Mödra- och barnrådgivningen

Både mödra- och barnrådgivningen använder en blankett vid förebyggande av våld och då man ska ”ta till tals” problemet med våld inom parförhållanden. Sker det våld går man vidare till MARAK checklista för riskbedömning och följer anvisningarna där. Man gör upp om ett besök under graviditeten för mamman. Sen gör man frågeformuläret på nytt när barnet är 6 månader och vid årskontrollerna. Vid behov tar man upp våldet, endera av klienten eller personalen. Finns det barn i familjen där det sker våld är personalen anmälningsskyldig.

4.13 Mödra- och skyddshemmet i Karleby

Karlebyns mödra- och skyddshem ry är en barnskyddsförening.

vid utmaningarna som uppkommer vid användning av berusningsmedel vid vänte- och babytiden och i att komma över att ha utsatts för våld.

Föreningen erbjuder stöd och hjälp i föräldraskapet och utmaningarna för babyfamiljerna, vid situationerna av skilsmässa i barnfamiljer.

Skyddshemmet Aina (Turvakoti Aina) dejourerar dygnet runt hela året och man kan ringa på numret 044 336 0056

Yhdistyksen tarkoitus on turvata lapsen oikeus suotuisiin kasvuolosuhteisiin ja turvalliseen kehitykseen, tukea vanhemmuutta ja perhettä, ehkäistä perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa sekä kehittää perhetyötä yhteistyössä eri viranomaisten ja vapaaehtoistahojen kanssa.

Yhdistys ylläpitää Ensi- ja turvakoti Aina, Ensikoti Iidaa, Avopalveluyksikkö Liinaa, kriisi- ja väkivaltatyöyksikkö Väkevää, Vanhemmuuden tuki- yksikkö HELMEÄ sekä koordinoi Rikosuhripäivystyksen Kokkolan palvelupistettä.

4.14 Polisen

En anmälan om familjevåld kan komma från privatpersoner, skolan, dagvården, kyrkan, ungdomsföreningarna m.fl. och alla de som har anmälningsskyldighet då det gäller brott mot barn. Om det finns barn i familjen som utsatts för våld eller varit med om någon traumatisk händelse kontaktar polisen socialen med en barnskyddsanmälan. Om personerna skadats och är traumatiserade för polisen dem oftast till akutmottagningen eller

hälsovårdscentralen och därifrån leds de sen vidare till rätt vård. Polisen samarbetar mest med socialen om det gäller familjevåld där det finns barn. Rättspsykiatriska avdelningen för barn är också en samarbetspartner. Vid förhör är polisen skyldig att ge information åt personer som utsatts för våld, och också åt de som gjort brottet, var de kan få stöd och hjälp för att psykiskt klara av situationen.

4.15 Rättshjälpen

Rättshjälp betyder att medborgaren kan få ett biträde som hjälper i en rättslig sak och att biträdet är helt gratis eller bekostas delvis av staten.

4.16 Socialjouren

Oberoende av boendeort, garanteras det i samtliga kommuner (Jakobstad, Larsmo, Nykarleby och Pedersöre) rätten till nödvändig och brådskande socialservice i nöd- och krissituationer under alla tider på dygnet.

4.17 Socialt arbete för vuxna

Får socialarbetaren veta om våld i nära relationer görs det en barnskyddsanmälan ifall det finns barn i familjen. Det görs en polisanmälan och man diskuterar om olika hjälp och stöd, t.ex. kvinnojour, skyddshem eller familjerådgivningsbyrån.

5 Metod

Jag valde att göra en kvalitativ undersökning då jag ville få en helhetsbild av situationen i Jakobstads regionen med kvinnor och barn som utsatts för våld, familjevåld eller sexuellt våld. Jag ville få veta hur många av de våldsdrabbade sökte sig till de olika yrkesgrupperna i Jakobstads regionen (jag är medveten om att mörkertalet är stort och att det är bara en del av våldsoffren som söker hjälp), vilket våld de utsatts för, vilken hjälp de sökte, vad fick de för hjälp och hur lång tid tog det för den som utsatts för våld att få hjälp? Jag ville kontakta de yrkesgrupper som jag tänkte kommer i kontakt med kvinnor och barn som utsatts för våld, familjevåld och/eller sexuellt våld.

Jag skickade frågeformulär som e-mail till 10 olika yrkesgrupper:

I Jakobstad till: Akuten, Barnskyddet, Beroendevårdskliniken, Enheten för familjetjänster, Svenska församlingen, Mödra- och barnrådgivningen, Polisväsendet och Psykologtjänster.

I Karleby: Brottsofferjouren och Mödra- och skyddshemmet.

Av tio yrkesgrupper var det 7 som genast lovade skriva svar men sen var det bara tre som sände svar: Beroendevårdskliniken, Brottsofferjouren och Jakobstads svenska församling. Jag använder inga namn på de som svarat så jag kallar dem alla för Personen när jag hänvisar till dem.

Jag tackar varmt de som svarade!

5.1 Kvalitativ metod

Den beskriver och visar åsikter, intryck på ett djupare sätt än vad siffror skulle kunna göra. Därför valde jag kvalitativ undersökning och för att de, i de olika instanserna, själva kunde berätta om kvinnorna som sökte hjälp då de utsatts för våld, familjevåld eller sexuellt våld. Det var viktigt att de själva berättade om vad slags hjälp de hade att erbjuda.

5.2 Sekretess och etiska frågor

Jag är medveten om tystnadsplikten och det kommer inte i något skede fram vem som svarat på mina frågor. Jag har inte frågat efter, eller fått, några uppgifter om enskilda personer.

6 Resultat

Här redovisar jag resultaten från de tre svaren jag fick in.

6.1 Beroendevårdskliniken

1. Hur många som blivit utsatt för våld söker hjälp hos er?

Det är bara några få fall per år som söker hjälp hos dem.

2. Vad slags våld är det frågan om?

Ibland är det frågan om fysiskt våld men oftast är det frågan om psykiskt våld.

3. Vilken hjälp behöver offret?

Personen berättar att Beroendevårdskliniken har representant i MARAK-gruppen (mångprofessionellt riskbedömnings grupp) och att vid behov hänvisas offret dit. Beroendevården kan också erbjuda samtalsstöd och leda vidare till annan stödfunktion som behövs, t.ex. socialt arbete.

4. Vad får de för hjälp hos er?

Beroendevårdskliniken har en akutsida som är öppen mellan kl. 8-11.

5. Får offret hjälp genast eller hur lång tid tar det för att få hjälp?

Samtalsstöd och terapi kan erbjudas inom 2 veckor.

6.2 Brottsofferjouren (svenskspråkiga i Österbotten)

Fick löfte om att också få uppgifter om det finskspråkiga i Österbotten men det kom inget svar.

1 Hur många som blivit utsatt för våld söker hjälp hos er?

Mörkertalet är stort och de flesta som kontaktar Brottsofferjouren har först varit i kontakt med polisen, socialen, kvinnojourer, skyddshem eller psykologer. Våld i nära relationer är vanligaste orsaken att söka hjälp (gäller hela Finland). År 2020 hade Brottsofferjouren 22 600 klienter i hela Finland och största delen av klienterna var offer för olika våldsbrott.

Antalet kvinnor som tog kontakt uppgick till 78% och män 22% (av alla deras klienter). Av dessa hade 24% blivit utsatta för enbart våld i par- och närrelationen, 16% för sexualbrott, 11% var offer för andra våldsbrott, 10% för misshandel inom par eller familjen och 8% för egendomsbrott (inbrott, stöld, bedrägeri, förskingring).

Man ska observera att brotten går in i varandra och därför är procenten ”låga”. Någon som utsatts för sexualbrott eller misshandel är ofta också i nära relation men de står skilt för att de är olika brottsrubriceringar. Om man utsatts för våld i nära relation kan man ha utsatts också för alla ovanstående. Det är t.ex. inte ovanligt att partnern förskingrat pengar, dvs. ekonomiskt våld i nära relation.

2 Vad slags våld är det frågan om?

Typen av våld som Personen stöter på hos sina klienter i svenskspråkiga Österbotten (förstås samma typer inom hela Brottsofferjouren) är psykiskt våld (kontrollerande och manipulerande beteende, trycker ner den andra och får den att känna sig värdelös/hjälplös, nervärderande ord, hot, ropande, ljugande osv), fysiskt våld (knuffar, stryptag, slag, fasthållande osv.), sexuellt våld (tvingat/tjatat sig till sex som inte känns okej för den andra parten men känner att man inte har något val osv.) och ekonomiskt våld (har kontroll över den andras ekonomi, flyttar över pengar till sig själv, har andra parten att ta lån för sin egen vinning osv.). Har man barn tillsammans använder man barnen som maktmedel, orsak till att söka upp den andra parten, upplever att den andra parten förstör/förhindrar att träffa eget barn osv.

Trakasserier och förföljelse har ökat och kan ofta vara grund för att ansöka om besöksförbud. Den andra parten förföljer en (håller koll på t.ex. telefonen eller med hjälp av bekanta var man befinner sej, kör efter en med bilen, dyker upp utanför ens hus) och ringer/skickar sms

onormalt många gånger per dag. Oftast handlar det om en ex-partner som utför dessa förföljelser.

Också syskonvåld har blivit en vanligare orsak till att ta kontakt med Brottsofferjouren än vad det varit tidigare.

3 Vilken hjälp behöver offret?

Hjälpen är mycket individuellt. Det finns de som bara behöver få berätta om det som hänt och att någon lyssnar, förstår och bekräftar att det inte var okej det som hänt och att det kan vara ett brott. Det räcker kanske med en träff, ett samtal där de på Brottsofferjouren får berätta och ge information om hur t.ex. rättsprocessen går till, hur man gör polisanmälan och sen sköter de resten själva.

Andra kanske behöver hjälp med att få kontakt med andra hjälptjänster (skyddshem och deras öppenvård, kriscenter, socialarbetare, psykolog osv.), hjälp med att ta kontakt med/besöka rättshjälpsbyrån eller annan jurist eller behöver hjälp med att våga ta steget att göra en anmälan.

Hjälp genom information om hur olika saker fungerar praktiskt men också hjälp med den psykiska och emotionella biten att få berätta åt någon och att få psykiskt stöd.

4 Vad får de för hjälp hos er?

Brottsofferjouren ger stöd och rådgivning gällande allt som handlar om brott och rättsprocessen. All information om hur polisens förundersökning eller en rättegång fungerar. De kan fysiskt sitta med klienten under ett förhör eller rättegång. Hjälper ofta till med att hänvisa klienten till andra tjänster som de kan ha nytta av, så som kriscenter, läkare osv. Klienten väljer själv hur mycket och vad de vill ha hjälp med, men Brottsofferjouren kan vara involverade i klientens process till stor del och

naturligtvis på klientens begäran och med deras godkännande kan de ta kontakt och sköta kontakten med polis, juridiska ombud osv.

Brottsofferjouren kan också ansöka om besöksförbud, skriva ansökan, reda ut med försäkringar och andra kostnader kring ombud osv. Våldsoffret kan också få en egen stödperson, en person som utbildats för uppgiften och som kan finnas med under hela processen som ibland kan ta flera år. Brottsofferjourens alla tjänster är avgiftsfria och det finns ingen gräns på t.ex. hur många gånger man får träffa dem.

De har en jourtelefon 116 006 som betjänar på finska och svenska. Utbildade personer sitter och svarar på samtal varje vardag. På finska finns också chattservice och juridisk telefonrådgivning dit man kan vända sig med frågor som gäller allt kring brott.

5 Får offret hjälp genast eller hur lång tid tar det för att få hjälp?

Brottsofferjouren har som policy att man får hjälp inom 5 vardagar från att man (endera själv eller t.ex. polisen) tagit kontakt. Oftast tar de kontakt med klienten snabbare än det och många gånger redan samma dag. Under första samtalet utvärderas behovet av hjälp tillsammans med klienten. Den som vill boka en träff går det oftast att ordna inom några dagar. Någon som behöver en person med på förhör eller rättegång får det oftast ordnat, beroende på hur kort varsel är.

Man kan ringa eller kontakta när som helst, kan personen inte svara ringer denne upp så fort som möjligt (senast dagen efter) eller så sänds ett meddelande och de kommer överens om ringtid. Brottsofferjouren har en lågröskeltjänst som betyder att det ska vara lätt att få kontakt.

6.3 Jakobstads svenska församling

1 Hur många som blivit utsatt för våld söker hjälp hos er?

Det är få som söker hjälp med tanke på våld, men tanken på att vara uppmärksam över möjligheten att klienten varit utsatt för våld har Personen i ryggmärgen hela tiden.

2 Vad slags våld är det frågan om?

Personen har oftast mött våld mot kvinnor. Det är lättast för samhället att ta tag i det fysiska våldet mot kvinnor, barn eller egendom. Det psykiska våldet tystas ner. För klienten är psykiska våldet tungt och det är oftast en långdragen läkningsprocess.

3 Vilken hjälp behöver offret?

Tidigare var Personen med och ordnade inkvarteringar för offren, men nu är det mest råd om de t.ex. skall anmäla eller inte. Personens inställning då en klient berättar om nåt är att man får aldrig nonchalera saken för oftast berättar offret bara en liten bråkdel av vad som hänt. Den som blivit utsatt för våld behöver hjälp av myndigheter eller medmänniskor med stora öron som hjälper vidare till instanser som är proffs på området.

4 Vad får de för hjälp hos er?

Personen berättar att i nuläget kommer klienter, de blir kontaktade av myndighet eller vänner, för att i första hand få mathjälp och eventuellt övriga förnödenheter. Det akuta har redan ordnats av myndigheterna.

5 Får offret hjälp genast eller hur lång tid tar det för att få hjälp?

Akut samtalshjälp fås omgående, tills offret kan få samtalstid från annan instans. Om den som blivit utsatt för våld inte sökt akut hjälp sänds denne vidare till Akuten eller dit som ärendet hör. Akut mathjälp och dylikt skall fås från socialen, men de kan bistå med hjälp om situationen är komplicerad.

6.4 Sammanfattning

Jag blev förvånad över att de på Beroendevårdskliniken hade så lite att göra med kvinnor som varit utsatta för våld. Ändå förekommer det mycket våld där det finns missbruksproblem. Hur många av kvinnorna som kommer till Beroendevårdskliniken döljer och hemlighåller att de varit utsatta för våld? Det är ju förstås bara en liten del av de som har missbruksproblem som tar kontakt. Det mesta sker dolt där hemma.

Brottsofferjouren hade många kontakter och det hade varit intressant att också få med de finskspråkiga våldsoffren i Österbotten. Det är ju inte bara de svenskspråkiga i Österbotten som utsätts för våld. Hjälpen och kontakterna är bra organiserade och man vet hur och vad man ska göra.

Jag blev lite förvånad över att de i Jakobstads svenska församling hade få kontakter med kvinnor utsatta för våld. Hade väntat mig fler. Är det mer skamligt att berätta i kristna kretsar att man blivit utsatt för våld, familjevåld eller sexuellt våld?

Jag hade väntat mej svar från flera yrkesgrupper som hade lett till en mer klar helhetsbild av läget i Jakobstads regionen. Fast jag fick bara tre svar tänker jag att det händer mycket mer här i nejden, både negativa saker och hjälp av olika slag. Men jag tänker också att det behövs mycket mer av olika stöd och hjälpinsatser.

Än idag tycks inte våld på kvinnor tas på tillräckligt stort allvar. Det finns fortfarande för mycket våld i hemmen och i samhället som man blundar för. Och det sker för ofta att man tror mer på mannens version än på kvinnans, som blivit utsatt för våld. Det finns ingen som vet hur stor inverkan allt våld haft och har på vårt samhälle, också med tanke på att ingen vet hur många som har blivit utsatt för våld. Gäller allt från arbetslivet, hälsan, sjukvården, sociala livet och familjen. Det är många liv som begränsats för lång tid, många år eller för hela livet efter att ha blivit utsatt för våld av olika slag. Svårt att förstå att det inte ordnas mer resurser av olika slag till hjälp för offren men också för att få stopp på våldet. Det är otroligt sorgligt att höra en kvinna berätta om våldet hon utsatts för och då hon säger att hon inte fått någon hjälp hos social- och hälsovården. Jag frågar mej, hur kan det vara möjligt?

Frågorna infinner sig: Om det ändå finns så många olika yrkesgrupper/instanser som engagerar sig i

arbetet för de som utsatts för våld, hur kan det vara så många som ändå inte hittar/får hjälp? Social- och hälsovården har en fin Handlingsplan men varför finns det så mycket rädsla gällande dem som varit utsatt för våld, familjevåld eller sexuellt våld?

Vad mer behövs för att de som möter kvinnor och barn som utsatts för våld, familjevåld eller sexuellt våld skulle våga ta tag i saken?

När ska beslutsfattarnas ögon öppnas om behoven som bara tycks öka i vårt samhälle idag? Det behövs mer resurser och mer skolning för att möta de behov som kvinnor och barn utsatta för våld, familjevåld och sexuellt våld har.

Till slut vill jag avsluta med orden som Nelson Mandela sade angående våldet: ”Inget land, ingen stad, inget samhälle är immunt. Men vi är inte heller maktlösa mot det” (NCK. 2014. s.9).

Källförteckning

Baianstovui, R., 2017. Heder, Hedersrelaterat våld, förtryck och socialt arbete. Poland: Printed by Dimograf

Dyregrov, A., 2012. Barn och trauma. Lund: Studentlitteratur

Eriksson, Maria, (red.) 2007, Barn som upplever våld. Nordisk forskning och praktik. Stockholm: Gothia Förlag

Europarådet, 2011. Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet. [Online]
<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680462544> [hämtat: 26.7.2019].

EU:s byrå för grundläggande rättigheter FRA. 2012. FRA gender-based violence against women survey dataset.[Online]
<https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-data-explorer-violence-against-women-survey?mdq1=theme&mdq2=3506> [hämtat:12.5.2021].

Heimer, G., Björck, A. & Kunosson, C. (red.) 2017. Våldsutsatta kvinnor – samhällets ansvar. (3 uppl.) Spain: GraphyCems

Social- och hälsovårdsverket i Jakobstad. 2020. Familjevåld. [Online]
<https://www.sochv.jakobstad.fi/vuxna/socialarbete/familjevald/> [hämtat: 10.1.2021].

Finlands officiella statistik (FOS): Brott och tvångsmedel 2017. 2018. [Online]
https://www.stat.fi/til/rpk/2017/15/rpk_2017_15_2018-05-31_tie_001_svt.html [hämtat: 27.1.2021].

Finlands officiella statistik (FOS): Brott och tvångsmedel. Familjevåld och våld i nära relationer 2018. [Online] https://www.stat.fi/til/rpk/2018/15/rpk_2018_15_2019-06-06_tie_001_sv.html [hämtat:12.5.2021].

Finlands officiella statistik (FOS): Brott och tvångsmedel 2019. 2020. [Online]
https://www.stat.fi/til/rpk/2019/15/rpk_2019_15_2020-06-02_tie_001_svt.html [hämtat:
27.1.2021].

Hällén, L. M. & Sinisalo, E., 2018. Våld i nära relationer. Stockholm: LiberAb

Janson, S. 2010. Barn som lever med våld i hemmet. Utdrag ur NCK-rapport. [Online]
<http://kunskapsbanken.nck.uu.se/nckkb/nck/publik/fil/visa/359/barn.pdf> [hämtat:
12.5.2021].

Lawick, van Justine, 2013, Våld i nära relationer, Lund: Studentlitteratur AB

Metell, B. & Eriksson, M. & Isdal, P. & Lyckner, B. & Råkil, M. 2001. Barn som ser pappa slå. Stockholm: Gothia Förlag

Hyytiäinen, I. 2014. Mobbning. [Online]
<https://svenska.yle.fi/artikel/2014/10/13/mobbning> [hämtat: 19.1.2021].

Munnukka-Dahlqvist, M., 1997. Selviytyminen traumaattisesta kriisistä. Porvoo: Oy Kirjapaino tryckeri Ab

Nationellt centrum för kvinnofrid
<https://www.nck.uu.se/>

Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK. 2008. Handbok. Nationellt handlingsprogram för hälso- och sjukvårdens omhändertagande av offer för sexuella övergrepp. Västerås: Edita

Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK. 2014. Våld och hälsa. En befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa. (1. uppl., 3. tryckn.) Tryck: Danagård

Paavilainen, E., & Pösö, T. 2003. Lapset perhe ja väkivaltatyö. (1 uppl.) Borgå: WS Bookwell Oy

Poliisi. 2021. Sammanfattning av statistiken för år 2020 vid Österbottens polisinrättning [Online] <https://poliisi.fi/sv/-/sammanfattning-av-statistiken-for-ar-2020-vid-osterbottens-polisinrattning> [hämtat: 27.1.2021].

Poliisi (u.å.). Våld i nära relationer [Online] <https://poliisi.fi/sv/vald-i-nara-relationer> [hämtat:12.5.2021].

Sinisalo, E. & Hällén, L. M. (red.). 2018. Våld i nära relationer. Socialt arbete i forskning, teori och praktik. Stockholm: Liber Ab

Statistikcentralen. 2021a. Statistikcentralen. 2021a Brottsoffer i Österbotten [Online] https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/sv/StatFin/StatFin__oik__rpk__uhri/statfin_rpk_pxt_11cn.px/table/tableViewLayout1/ [hämtat: 12.5.2021].

Statistikcentralen. 2021b. Brottslighet som kommit till myndigheternas kännedom [Online] https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/sv/StatFin/StatFin__oik__rpk__tiet/statfin_rpk_pxt_135l.px/table/tableViewLayout1/ [hämtat: 12.5.2021].

Social- och hälsovårds ministeriet (u.å.) [Online] <https://stm.fi/sv/forebyggande-av-vald-i-nara-relationer> [hämtat: 26.7.2019].

Särkelä,R., 2020. Väkivaltatyötä 40 vuotta. [Online] https://issuu.com/ensijaturvakotienliitto/docs/turvakoti2019_rs_2020_lowres_sivuttain Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto [hämtat: 6.4.2021].

Nollalinja.(u.å.).Vad är våld? [Online] <https://www.nollalinja.fi/vad-ar-vald/> [hämtat: 19.1.2021].

Finlands författningssamling

Barnskyddslagen 13.4.2007/417 <https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2007/20070417> [hämtat: 7.1.2021].

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2015/20150770> [hämtat: 7.1.2021].

Socialvårdslagen 30.12.2014/1301 <https://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2014/20141301> [hämtat: 7.1.2021].

Bilagor

Bilaga 1 Frågeformulär